

Nr 7.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag till lag angående verkställighet av straffarbete och fängelsestraff; given Stockholms slott den 31 december 1915.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag angående verkställighet av straffarbete och fängelsestraff.

Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Berndt Hasselrot.

Förslag

till

Lag

angående verkställighet av straffarbete och fängelsestraff.

Med upphävande av lagen angående straffarbetes och fängelsestraffs verkställande i enrum den 22 juni 1906 samt lagen den 2 juni 1908, innefattande ändring i 7 § av förstnämnda lag, stadgas som följer:

1 §.

Fångar, som i samma straffanstalt undergå straff, varom i denna lag förmäles, skola efter kön och olika straffart hållas åtskilda, såvitt möjligt i särskilda avdelningar av straffanstalten. Fånge, som vid straffets början ej fyllt tjugu år, skall avtjäna straffet helt eller delvis i huvudsakligen för yngre fångar avsedd straffanstalt, där det ej med hänsyn till strafftidens korthet, straffets art eller omständigheterna i övrigt finnes olämpligt.

2 §.

Den, som undergår straffarbete, skall hållas till arbete, som av vederbörande fångvårdsmyndighet för honom bestämmes. Där så lämpligen kan ske, skall arbetet vara av beskaffenhet att bereda fången tillfälle till förkovran i hans yrke eller till annan utbildning, som kan främja utsikterna för honom att efter frigivningen försörja sig, och bör vid valet av arbete hänsyn tagas till hans håg och fallenhet. Till andel i inkomst för arbetet äge han ej rätt; dock kan för flit och ordentlighet i arbetet i förening med gott uppförande arbetspremie tilldelas honom.

Ej må han förskaffa sig eller emottaga underhåll, beklädnad eller annat utöver vad honom vid straffanstalten tillhandahålles.

Av annan än vid straffanstalten anställd bevakningstjänsteman, läkare eller präst samt de personer, som hava uppsikt över straffanstalten eller där, till följd av tjänstebefattning eller fängvårdsstyrelsens beslut, äga tillträde, må fången ej mottaga besök, med mindre straffanstaltens styresman prövar omständigheter av särskild vikt föranleda till undantag.

Sedan tre månader från straffets början förflutit, må oberoende av omständigheter, varom nyss är sagt, tillstånd meddelas fånge, vilken ej undergår straffskärpning, att emottaga besök av maka, föräldrar, barn, syskon eller andra närstående, där ej ordningen eller säkerheten inom straffanstalten kan därigenom äventyras eller besöket anses eljest kunna verka skadligt. Anmälan om sådant besök skall ske hos straffanstaltens styresman, som skall för besök bestämma lämplig tid samt, om han så aktar nödigt, förordna, att under besöket bevakningstjänsteman skall vara tillstädes.

Brev eller annat skriftligt meddelande eller bud till eller från annan inom eller utom straffanstalten må icke av fången avsändas eller emottagas, utan att straffanstaltens styresman, efter prövning i varje fall, lämnar tillstånd därtill. Fången må dock icke förvägras att till svensk myndighet avsända skriftlig framställning, såvitt den är avfattad i hövisk form.

Vid tillämpning av ovan givna bestämmelser skall, där så lämpligen kan ske, iakttagas, att gradvis inträdande förmåner beredas fången i mån av gott uppförande och avtjänad strafftid.

3 §.

Då fånge undergår antingen omedelbart för brott ålagt fängelse eller därmed förenat fängelse, vartill ådömda böter förvandlats, är han pliktig sysselsätta sig med lämpligt arbete. Undergår fången straff i enrum, må han själv förskaffa sig sådant arbete, och äger han, där arbetet medför inkomst, behålla denna för egen räkning; dock bör straffanstaltens styresman tillse, att denna rätt ej missbrukas till brottsliga företag eller utövas på sätt att därigenom ordningen eller säkerheten inom straffanstalten kan äventyras. Begagnar fången sig icke av nämnda rätt eller undergår han straff i gemensamhet, skall av vederbörande fängvårdsmyndighet arbete tilldelas honom, och skall han av arbetsinkomsten erhålla andel enligt särskilda bestämmelser.

Vill och kan fången förskaffa sig underhåll eller bekvämlighet, utöver vad i straffanstalten består, vare det tillåtet, såvida ordningen eller säkerheten inom straffanstalten därigenom icke störes; dock må han ej bereda sig eller emottaga bättre underhåll eller större bekvämlighet, än

som är förenligt med måttlighet och enkelhet. Undergår han straffskärpning, må han därunder ej åtnjuta bekvämlighet, som är ägnad att upphäva eller mildra skärpningen.

Fångens maka, föräldrar, barn, syskon eller andra fången närstående personer må besöka honom i straffanstalten, såframt ej ordningen eller säkerheten inom densamma kan därigenom äventyras. Anmälan om sådant besök skall ske hos straffanstaltens styresman, som skall för besök bestämma lämplig tid samt, om han så aktar nödigt, förordna, att under besöket bevakningstjänsteman skall vara tillstädes. Av andra än nu nämnda personer samt de i 2 § tredje stycket omförmälda må fången ej emottaga besök, där ej styresmannen finner skäl att därtill lämna tillstånd. Undergår fången straffskärpning, tillämpas i fråga om besök de i 2 § tredje stycket meddelade bestämmelser.

Brev eller annat skriftligt meddelande må icke av fången avsändas eller emottagas utan styresmannens tillstånd; dock må fången icke förvägras att till svensk myndighet avsända skriftlig framställning, såvitt den är avfattad i hövisk form, eller att eljest avsända eller emottaga brev eller annat skriftligt meddelande, där detsamma rör allenastr fångens enskilda angelägenheter samt icke är ohöviskt eller innehåller något, varav ordningen eller säkerheten inom straffanstalten kan äventyras. Vill fången avsända skrift, som kan antagas vara ämnad att offentliggöras, skall, evad skriften är avfattad såsom brev eller ej, straffanstaltens styresman överlämna den till tillsyningsmannen eller, där sådan ej finnes, Konungens befallningshavande. Tillsyningsmannen eller befallningshavanden har att bestämma, huruvida skriften får avsändas; och må tillstånd vägras i varje fall, då skriften är av anstötligt innehåll eller dess offentliggörande eljest finnes olämpligt.

4 §.

Har den, som undergår straffarbete eller fängelse, varom förmåles i 3 §, vid straffets början fyllt tjugu år, skall han hållas till straff i enrum under hela strafftiden, där denna icke överstiger tre år, och, där strafftiden är längre, de tre första åren. Har fången vid straffets början ej fyllt tjugu år, skall han hållas till straff i enrum under hela strafftiden, där denna icke överstiger ett år, och, där strafftiden är längre, det första året. Fången skall, då han icke undergår straff i enrum, hållas till straff i gemenskap.

Om fånges hållande till straff i enrum längre eller kortare tid, än ovan är sagt, är särskilt stadgat i 7, 8 och 9 §§.

5 §.

Fånge, som undergår straff i enrum, skall hållas innesluten i cell, där ej hans vistelse utom densamma betingas av deltagande i gudstjänst, skolundervisning, rörelse i fria luften eller gymnastik eller ock av omständigheterna tillfälligtvis påkallas.

Sedan fånge, som vid straffets början ej fyllt tjugu år, avtjänat fyra månader av strafftiden, samt annan fånge av strafftiden avtjänat ett år, må, där med hänsyn till fångens vård, arbete eller behandling så finnes lämpligt, cellen under arbetstid hållas öppen ävensom åt sådan fånge anförtros att inom straffanstalten uträtta ärenden, vilka sammanhånga med hans arbete.

Genom noggrann tillsyn och på annat lämpligt sätt skall förebyggas, att fången träder i förbindelse med andra fångar. Därjämte skola, beträffande fånge, som vid straffets början ej fyllt tjugu år, under de fyra första månaderna av strafftiden samt, i fråga om annan fånge, under det första året anordningar vidtagas, som förhindra fången jämväl vid vistelse utom cellen att se andra fångar.

6 §.

Straff i gemensamhet skall genom fångarnas fördelning i grupper eller på annat lämpligt sätt så anordnas, att fara för skadlig inverkan fångarna emellan såvitt möjligt förebygges. Under sovtid skall fånge, som undergår straff i gemensamhet, städse hållas avstängd från andra fångar.

Har fånge, som hålles till straff i gemensamhet, under längre tid sysselsatts med arbete huvudsakligen inomhus, skall han, där så lämpligen kan ske, någon tid före frigivningen helt eller delvis hållas till arbete utomhus.

Fånge, som undergår straff i gemensamhet, må kunna sysselsättas med arbete utom straffanstaltens slutna område, såvida förbindelse mellan fången och obehöriga därvid förhindras.

7 §.

Önskar fånge, som avtjänar straffarbete eller fängelse, varom förmäles i 3 §, att få undergå straff i enrum efter det den enligt 4 § första stycket för honom gällande längsta tid för straff i enrum förflutit, må det ej förvägras honom, där ej fångvårdsstyrelsen finner synnerliga skäl därtill föreligga.

Är fånges hållande till straff i gemensamhet förenat med fara för ordningen eller säkerheten inom straffanstalten, må fängvårdsstyrelsen kunna förordna, att fången skall hållas till straff i enrum jämväl efter det den enligt 4 § första stycket för fången gällande längsta tid för straff i enrum förflutit.

I fråga om fånge, som vid straffets början ej fyllt tjugu år, må jämväl av den anledning, att hans hållande till straff i gemensamhet är förenat med fara för skadlig inverkan från hans sida å andra fångar, fängvårdsstyrelsen kunna förordna, att fången skall hållas till straff i enrum efter utgången av den enligt nyssnämnda lagrum för honom gällande längsta tid för sådant straff, dock ej utöver tre år från straffets början.

I avvaktan på fängvårdsstyrelsens beslut må straffanstaltens styresman kunna meddela förordnande, som i andra och tredje styckena avses. Fångens fortsatta hållande till straff i enrum av anledning, som i samma stycken sägs, skall av fängvårdsstyrelsen minst en gång var sjätte månad tagas under omprövning.

8 §.

Fånge må icke hållas till straff i enrum, om men för hans andliga eller kroppsliga hälsa därav inträder eller uppenbarligen kan befaras.

Ej heller må fånge, som vid straffets början ej fyllt tjugu år och som av strafftiden avtjänat fyra månader, eller annan fånge, som av strafftiden avtjänat ett år, hållas till straff i enrum, om det av annat skäl, än i första stycket sägs, finnes för honom uppenbarligen olämpligt samt hans hållande till straff i gemensamhet icke är förenat med fara för ordningen eller säkerheten inom straffanstalten eller för skadlig inverkan från fångens sida å andra fångar eller med annan väsentlig olägenhet.

Om fånges hållande till straff i gemensamhet av anledning, som i denna § avses, förordnar fängvårdsstyrelsen.

9 §.

Har någon blivit i straffanstalt insatt till undergående av straffarbete på viss tid eller fängelsestraff, varom förmäles i 3 §, och förekommer, innan han från straffanstalten frigivits, till verkställighet honom ytterligare ålagt straffarbete eller dylikt fängelsestraff, skall i fråga om verkställigheten så förfaras, som vore straffen ett sammanhängande straff, vars undergående tagit sin början, då det ovan först omnämnda straffet började avtjänas.

Varder någon, som på grund av stadgande i särskild lag eller av nåd blivit villkorligt frigiven, därefter i straffanstalt insatt för att utstå återstoden av straffet; då skall i fråga om verkställigheten så förfaras, som vore det nytt straff.

10 §.

Är någon dömd till straffarbete eller fängelse med skärpning, bör skärpningen verkställas vid strafftidens början eller, där i fall, som avses i 9 §, det fången ytterligare ålagda straffet är förbundet med skärpning, så snart det lämpligen kan ske; och skall efter var tionde dag göras tio dagars avbrott i skärpningen.

Skall vid straffarbete skärpning till någon del ske med mörkt enrum, bör skärpningen i denna del, såvitt omständigheterna medgiva, verkställas först.

Föreligger för verkställighet av straffskärpning sådant hinder, som i 2 kap. 6 § strafflagen omförmåles, skall skärpningen verkställas, så snart hindret upphört. Hinder för vistelse i mörkt enrum må ej upphålla skärpningen i övrigt längre, än att denna kan före strafftidens slut fullbordas.

11 §.

Skall någon undergå fängelse, vartill ådömda böter förvandlats, och varder förvandlingsstraffet icke sammanlagt med annat fängelse, vare fången skyldig utföra tjänligt arbete, som av vederbörande fångvårdsmyndighet för honom bestämmes, och må ersättning därför icke icke tillkomma honom.

Underhåll eller bekvämlighet, utöver vad honom vid straffanstalten bestås, må han icke förskaffa sig eller emottaga.

Beträffande rättighet för fången att emottaga besök samt avsända eller mottaga brev eller annat skriftligt meddelande, gälle vad i sådant avseende är i 3 § stadgat om den, som undergår fängelse utan straffskärpning.

Fången skall, om förhållandena det medgiva, hållas innesluten ensam i cell under sovtid, måltider och fritid samt, där ej omständigheterna till annat föranleda, jämväl under återstående del av dygnet. Sammanföres fången med andra fångar, skall därvid iakttagas, vad i 6 § första stycket första punkten är föreskrivet.

12 §.

Därest men för fånges andliga eller kroppsliga hälsa inträder eller uppenbarligen kan befaras genom tillämpning av i denna lag given be-

stämmelse i annat fall, än som avses i 8 § första stycket, må i tillämpningen göras den jämkning, som prövas nödig för avhjälpande eller förebyggande av sådant men.

13 §.

Fånge, som bryter mot anbefalld ordning, straffas enligt bestämmelser, som Konungen, utan hinder av stadgandena i denna lag, äger utfärda.

14 §.

Avtjänas straff, varom i denna lag förmåles, i militärhåkte, utövar befälhavare, som har uppsikt över häktet, befogenhet, som eljest enligt denna lag tillkommer fångvårdsstyrelsen. I ovan stadgade medgivanden för fånge att emottaga besök äger Konungen föreskriva nödiga inskränkningar vid verkställande av straff i militärhåkte.

15 §.

I fråga om vad ytterligare i avseende å fångars vård, arbete och behandling skall iakttagas samt vad i övrigt till ordning vid straffanstalt och tillsyn därå hörer, gälle vad därom är eller framdeles kan bliva föreskrivet.

Denna lag länder till efterrättelse från och med den 1 januari 1917. Vad i lagen den 29 juli 1892 angående straffarbets och fängelsestraffs verkställande i enrum stadgats om avdrag å strafftid, när straffarbete verkställs i enrum, skall fortfarande tillämpas vid verkställighet av straffarbete, som blivit ådömt i mål, däri första domstol givit slutligt utslag före utgången av år 1906.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 16 april 1915.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Sedan fängvårdsstyrelsen på grund av Kungl. Maj:ts remiss den 5 februari 1915 avgivit underdånigt utlåtande över ett av överdirektören och chefen för fängvårdsstyrelsen Viktor Almquist, konstituerade revisionssekreteraren hovrättsrådet Algot Bagge, advokaten friherre Georg Stjernstedt och fängseläkaren medicine licentiaten Thure Petréns utarbetat betänkande med förslag till lag angående verkställighet av straffarbete och fängelsestraff samt därefter jämväl Svenska fängvårdssällskapets styrelse inkommit med yttrande över förslaget, anmälde chefen för justitiedepartementet statsrådet Hasselrot ånyo detta ärende samt yttrade:

»Då för närvarande förarbeten pågå för en fullständig omarbetning av strafflagen, vore det givetvis oklokt att i straffverkställighetsbestämmelserna nu företaga djupgående förändringar, vilka måhända icke kunde bringas i samklang med den blivande strafflagen.

Det är ej heller någon genomgripande reform av fångbehandlingen, som avses i det framlagda förslaget. Detsamma utgör till stor del ett fastslående och en ytterligare utveckling av redan nu inom den svenska fångvården tillämpade anordningar. Där så ej är fallet, är steget in i det nya taget med sådan försiktighet, att en anpassning efter en blivande strafflagstiftning ej torde bereda större svårigheter.

Förslaget skiljer sig från nu gällande lagstiftning främst genom de ökade möjligheter, som beretts fångvårdsmyndigheterna att individualisera fångbehandlingen. De krav, som med rätta i allt större utsträckning ställas på fångvårdsmyndigheternas verksamhet för fångens ombildning, så långt det låter sig göra, till en nyttig eller åtminstone icke samhällsfarlig medborgare, nödvändiggöra en viss rörelsefrihet vid fångens behandling i andligt och kroppsligt avseende. Denna behandling måste, för att det nämnda straffändamålet skall vinnas, avpassas efter fångens förutsättningar och behov. Att denna olikhet i behandlingen kan medföra en olikhet i straffets skärpa är ofrånkomligt. Man har allenast att tillse, att den tillåtes inträda endast i den mån det är förenligt med straffets ändamål i övrigt och att förutsättningarna regleras i lag eller administrativa författningar i den utsträckning detta låter sig göra med hänsyn till fångmaterialets skiftande beskaffenhet.

Den ökade individualiseringen i fångbehandlingen har i förslaget kommit till synes särskilt i reglerna rörande den större eller mindre isolering, som fången bör underkastas. Erfarenheten har visat, att en tre-årig celltid kan för vissa fångar betyda en nedsättning i andliga och kroppsliga krafter, som motarbetar det ändamål med straffet, som förut berörts. Men å andra sidan talar också erfarenheten ett tydligt språk i fråga om det fördärv, som kan vara förenat med straffets avtjänande i gemensamhet. Man har att väga riskerna mot varandra. Svårigheten vid valet ökas därigenom att, såsom de sakkunniga framhålla, den svenska fångvårdens gemensamhetsstraff för närvarande ej är ordnat på ett tillfredsställande sätt. De möjligheter, som kunna finnas att förebygga fördärvets spridande gemensamhetsfångarna emellan, äro icke utnyttjade och man kan ej med någon säkerhet beräkna, vad därutinnan kan med de krafter, som stå till buds, åstadkommas genom fångarnas fördelning i grupper och andra i förslaget ifrågasatta åtgärder till minskande av gemensamhetsstraffets vådor. Det är därför enligt min mening lyckligt att, innan den stora strafflagsreformen fullbordas, erfarenheten i detta avseende hinner fullständigas. Men det är också välbetänkt, att på detta så att säga experimentella stadium förhållandet mellan enrums- och gemensamhetsstraffen icke i lagen

fastslås utan kan, på sätt i förslaget förutsatts, regleras inom vissa gränser efter de alltjämt framträdande nya erfarenheterna.

Det nu sagda avser den genom förslaget beredda möjligheten att, sedan en viss del av strafftiden avtjänats i enrum, utbyta enrumsstraffet mot gemensamhetsstraff, därest enrumsstraffet finnes för fången uppenbarligen olämpligt. För de trängande fall, då på grund av straffets avtjänande i enrum men för fångens andliga eller kroppsliga hälsa inträder eller uppenbarligen kan befaras, har i förslaget givits ett särskilt stadgande om enrumsstraffets ovillkorliga avbrytande.

Den förkortning av enrumsstraffet, som sålunda skall enligt förslaget inträda i särskilda fall, medför även möjlighet att, på sätt riksdagen i skrivelse den 26 augusti 1914 ifrågasatt, sysselsätta ett ökat antal fångar med arbete i det fria.

Jämväl en annan ledande grundsats inom nutidens fängbehandling, nämligen den progressiva straffverkställigheten, har i förslaget i ökad mån vunnit beaktande. Från en sträng isolering i början av strafftiden övergår enrumsfången till allt större lindring i detta avseende, för att sedermera, där strafftiden är längre, sysselsättas i gemensamhet med andra fångar och slutligen senast någon tid före frigivningen erhålla arbete under i viss mån friare former utomhus. Man har beträffande arbetet i det fria dock ej velat binda fängvårdsmyndigheterna vid att använda detta uteslutande som ett sista led i fängbehandlingen inom straffanstalten. Andra synpunkter, såsom lämpligheten att genom utearbete stärka fångens kroppskrafter, att lära honom ett friluftsyрке, som kräver längre tids utbildning, eller dylikt, kunna leda till att fången bör tagas till arbete utomhus mycket snart eller t. o. m. omedelbart efter enrumsstraffets slut. — Jämsides med berörda progression skall för straffarbetsfångar inträda ett fortskridande i mån av gott uppförande och avtjänad strafftid till ökat tillgodonjutande från straffanstaltens sida av vissa smärre förmåner, som dessa fångar ej få förskaffa sig själva. Ett sammanfogande av de progressiva elementen i straffbehandlingen, däri inbegripen den villkorliga frigivningen, i en enda kedja har förslaget avsiktligt undvikit. Man har trots, att även härutinnan en viss rörelsefrihet skulle vara att föredraga.

Fortskridandet till en minskning i isoleringens skarpa står i överensstämmelse med en i förslaget framkommen strävan att utjämna den nuvarande skarpa motsatsen mellan enrumsstraff och gemensamhetsstraff. De sakkunniga hava framhållit, att de olägenheter, som det längre enrumsstraffet kunde medföra, borde förminskas ej blott genom cellanordningar, som, i den mån det lämpligen kunde ske, beredde ökat utrymme, ljus och luft, utan även genom en lättnad i isoleringen, såvida därigenom ej

äventyrades de goda resultaten av fångvårdstjänstemännens påverkan och avskildheten från medfångarna. Gemensamhetens faror åter borde undvikas genom att den isolering, som redan nu ägde rum nattetid, vid behov utsträcktes, med bibehållande i huvudsak av de egenskaper hos gemensamhetsstraffet, som gjorde, att gemensamhetsfången förde en naturligare och därför i och för sig sundare tillvaro än enrumsfången.

Det sålunda angivna målet har man i förslaget sökt vinna, vad det längre enrumsstraffet angår, bland annat genom en mycket enkel åtgärd, som dock, enligt vad erfarenheten visat i de fall, då den på läkares föreskrift hittills vidtagits, torde vara effektiv. Den består i celldörrens öppnande, antingen helt och hållet eller på glänt. Där så finnes lämpligt, kan tillika åt fången anförtros att inom straffanstalten uträtta ärenden, vilka sammanhånga med hans arbete. Den nedtryckande isoleringen är därmed bruten, utan att gemensamhetsstraffets vådor inträda. Behovet av bevakning kommer visserligen därigenom att ökas, men ingalunda i sådan grad, att avsevärda svårigheter kunna antagas uppkomma.

Slutligen torde bland de viktigare i förslaget upptagna nya föreskrifterna böra nämnas stadgandet om unga fångars sammanförande i för dem avsedda särskilda straffanstalter samt den för dessa unga fångar föreslagna betydande förkortningen av enrumsstraffets maximum. Därigenom är grunden lagd till en behandling av dessa fångar, som tillvaratager de möjligheter till andlig och kroppslig utveckling, som deras ungdom erbjuder.»

Efter att hava närmare redogjort för det huvudsakliga innehållet i de sakkunnigas betänkande samt de däröver avgivna yttrandena, anförde föredraganden vidare:

»Såsom av den nu lämnade redogörelsen framgår, har fångvårdsstyrelsen icke hemställt om någon ändring i förevarande förslag. De av Svenska fångvårdssällskapets styrelse framställda anmärkningarna torde icke böra föranleda någon ändring i förslaget.»

Föredraganden hemställde härefter, att för det ändamål, § 87 regeeringsformen omförmäler, lagrådets utlåtande över ifrågavarande lagförslag måtte genom utdrag av protokollet inhämtas.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan tacktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall.

Ur protokollet

Israel Myrberg.

Förslag

till

Lag

angående verkställighet av straffarbete och fängelsestraff.

Med upphävande av lagen angående straffarbets och fängelsestraffs verkställande i enrum den 22 juni 1906 samt lagen den 2 juni 1908, innefattande ändring i 7 § av förstnämnda lag, stadgas som följer:

1 §.

Fångar, som i samma straffanstalt undergå straff, varom i denna lag förmäles, skola efter kön och olika straffart hållas åtskilda, såvitt möjligt i särskilda avdelningar av straffanstalten. Fånge, som vid straffets början ej fyllt tjugu år, skall avtjäna straffet helt eller delvis i huvudsakligen för yngre fångar avsedd straffanstalt, där det ej med hänsyn till strafftidens korthet, straffets art eller omständigheterna i övrigt finnes olämpligt.

2 §.

Den, som undergår straffarbete, skall hållas till arbete, som av vederbörande fångvårdsmyndighet för honom bestämmes. Där så lämpligen kan ske, skall arbetet vara av beskaffenhet att bereda fången tillfälle till förkovran i hans yrke eller till annan utbildning, som kan främja utsikterna för honom att efter frigivningen försörja sig, och bör vid valet av arbete hänsyn tagas till hans håg och fallenhet. Till andel i inkomst för arbetet äge han ej rätt; dock kan för flit och ordentlighet i arbetet i förening med gott uppförande arbetspremie tilldelas honom.

Ej må han förskaffa sig eller emottaga underhåll, beklädnad eller annat utöver vad honom vid straffanstalten tillhandahålles.

Av annan än bevakningstjänsteman, vid straffanstalten anställd läkare eller präst samt de personer, som över straffanstalten hava uppsikt eller där, till följd av tjänstebefattning eller fängvårdsstyrelsens beslut, äga tillträde, må fången ej mottaga besök, med mindre straffanstaltens styresman prövar omständigheter av särskild vikt föranleda till undantag.

Sedan tre månader från straffets början förflutit, må oberoende av omständigheter, varom nyss är sagt, tillstånd meddelas fånge, vilken ej undergår straffskärpning, att emottaga besök av maka, föräldrar, barn, syskon eller andra närstående, där ej ordningen eller säkerheten inom straffanstalten kan därigenom äventyras eller besöket anses eljest kunna verka skadligt. Anmälan om sådant besök skall ske hos straffanstaltens styresman, som skall för besök bestämma lämplig tid samt, om han så aktar nödigt, förordna, att under besöket bevakningstjänsteman skall vara tillstädes.

Brev eller annat skriftligt meddelande eller bud till eller från annan inom eller utom straffanstalten må icke av fången avsändas eller emottagas, utan att straffanstaltens styresman, efter prövning i varje fall, lämnar tillstånd därtill. Fången må dock icke förvägras att till svensk myndighet avsända skriftlig framställning, såvitt den är avfattad i hövisk form.

Vid tillämpning av ovan givna bestämmelser skall, där så lämpligen kan ske, iakttagas, att fången i mån av gott uppförande och avtjänad strafftid beredes gradvis inträdande förmåner.

3 §.

Då fånge undergår antingen omedelbart för brott ålagt fängelse eller därmed förenat fängelse, vartill ådömda böter förvandlats, är han pliktig sysselsätta sig med lämpligt arbete. Undergår fången straff i enrum, må han själv förskaffa sig sådant arbete, och äger han, där arbetet medför inkomst, behålla denna för egen räkning; dock bör straffanstaltens styresman tillse, att denna rätt ej missbrukas till brottsliga företag eller utövas på sätt att därigenom ordningen eller säkerheten inom straffanstalten kan äventyras. Begagnar fången sig icke av nämnda rätt eller undergår han straff i gemensamhet, skall av vederbörande fängvårdsmyndighet arbete tilldelas honom, och skall han av arbetsinkomsten erhålla andel enligt särskilda bestämmelser.

Vill och kan fången förskaffa sig underhåll eller bekvämlighet, utöver vad i straffanstalten består, vare det tillåtet, såvida ordningen eller säkerheten inom straffanstalten därigenom icke störes; dock må han ej bereda sig eller emottaga bättre underhåll eller större bekvämlighet, än som

är förenligt med måttlighet och enkelhet. Undergår han straffskärpning, må han därunder ej åtnjuta bekvämlighet, som är ägnad att upphäva eller mildra skärpningen.

Fångens maka, föräldrar, barn, syskon eller andra fången närstående personer må besöka honom i straffanstalten, såframt ej ordningen eller säkerheten inom densamma kan därigenom äventyras. Anmälan om sådant besök skall ske hos straffanstaltens styresman, som skall för besök bestämma lämplig tid samt, om han så aktar nödigt, förordna, att under besöket bevakningstjänsteman skall vara tillstädes. Av andra än nu nämnda personer samt de i 2 § tredje stycket omförmälda må fången ej emottaga besök, där ej styresmannen finner skäl att därtill lämna tillstånd. Undergår fången straffskärpning, tillämpas i fråga om besök de i 2 § tredje stycket meddelade bestämmelser.

Brev eller annat skriftligt meddelande må icke av fången avsändas eller emottagas utan styresmannens tillstånd; dock må fången icke förvägras att till svensk myndighet avsända skriftlig framställning, såvitt den är avfattad i hövisk form, eller att eljest avsända eller emottaga brev eller annat skriftligt meddelande, där detsamma rör allenastr fångens enskilda angelägenheter samt icke är ohöviskt eller innehåller något, varav ordningen eller säkerheten inom straffanstalten kan äventyras. Vill fången avsända skrift, som kan antagas vara ämnad att offentliggöras, skall evad skriften är avfattad som brev eller ej, straffanstaltens styresman överlämna den till tillsyningsmannen eller, där sådan ej finnes, Konungens befallningshavande. Tillsyningsmannen eller befallningshavanden har att bestämma, huruvida skriften får avsändas; och må tillstånd vägras i varje fall, då skriften är av anstötligt innehåll eller dess offentliggörande eljest finnes olämpligt.

4 §.

Har den, som undergår straffarbete eller fängelse, varom förmåles i 3 §, vid straffets början fyllt tjugu år, skall han hållas till straff i enrum under hela strafftiden, där denna icke överstiger tre år, och, där strafftiden är längre, de tre första åren. Har fången vid straffets början ej fyllt tjugu år, skall han hållas till straff i enrum under hela strafftiden, där denna icke överstiger ett år, och, där strafftiden är längre, det första året. Fången skall, då han icke undergår straff i enrum, hållas till straff i gemensamhet.

För fall, som avses i 7 och 8 §§, gälle vad därom är särskilt stadgat.

5 §.

Fånge, som undergår straff i enrum, skall hållas innesluten i cell, där ej hans vistelse utom densamma betingas av deltagande i gudstjänst, skolundervisning, rörelse i fria luften eller gymnastik eller ock av omständigheterna tillfälligtvis påkallas.

Sedan fånge, som vid straffets början ej fyllt tjugu år, avtjänat fyra månader av strafftiden, samt annan fånge av strafftiden avtjänat ett år, må, där med hänsyn till fångens vård, arbete eller behandling så finnes lämpligt, cellen under arbetstid hållas öppen ävensom åt sådan fånge anförtros att inom straffanstalten uträtta ärenden, vilka sammanhånga med hans arbete.

Genom noggrann tillsyn och på annat lämpligt sätt skall förebyggas, att fången träder i förbindelse med andra fångar. Därjämte skola, beträffande fånge, som vid straffets början ej fyllt tjugu år, under de fyra första månaderna av strafftiden samt i fråga om annan fånge, under det första året anordningar vidtagas, som förhindra fången jämväl vid vistelse utom cellen att se andra fångar.

6 §.

Straff i gemensamhet skall genom fångarnas fördelning i grupper eller på annat lämpligt sätt så anordnas, att fara för skadlig inverkan fångarna emellan såvitt möjligt förebyggas. Under sovtid skall fånge, som undergår straff i gemensamhet, städse hållas avstängd från andra fångar.

Har fånge, som hålles till straff i gemensamhet, under längre tid sysselsatts med arbete huvudsakligen inomhus, skall han, där så lämpligen kan ske, någon tid före frigivningen helt eller delvis hållas till arbete utomhus.

Fånge, som undergår straff i gemensamhet, må kunna sysselsättas med arbete utom straffanstaltens slutna område, såvida förbindelse mellan fången och obehöriga därvid förhindras.

7 §.

Önskar fånge, som avtjänar straffarbete eller fängelse, varom förmäles i 3 §, att få undergå straff i enrum efter det den enligt 4 § första stycket för honom gällande längsta tid för straff i enrum förflutit, må

det ej förvägras honom, där ej fängvårdsstyrelsen finner synnerliga skäl därtill föreligga.

Är fånges hållande till straff i gemensamhet förenat med fara för ordningen eller säkerheten inom straffanstalten, må fängvårdsstyrelsen kunna förordna, att fången skall hållas till straff i enrum jämväl efter det den enligt 4 § första stycket för fången gällande längsta tid för straff i enrum förflutit.

I fråga om fånge, som vid straffets början ej fyllt tjugu år, må jämväl av den anledning, att hans hållande till straff i gemensamhet är förenat med fara för skadlig inverkan från hans sida å andra fangar, fängvårdsstyrelsen kunna förordna, att fången skall hållas till straff i enrum efter utgången av den enligt nyssnämnda lagrum för honom gällande längsta tid för sådant straff, dock ej utöver tre år från straffets början.

I avvaktan på fängvårdsstyrelsens beslut må straffanstaltens styresman kunna meddela förordnande, som i andra och tredje styckena avses. Fångens fortsatta hållande till straff i enrum av anledning, som i samma stycke sägs, skall av fängvårdsstyrelsen minst en gång var sjätte månad tagas under omprövning.

8 §.

Fånge må icke hållas till straff i enrum, om men för hans andliga eller kroppsliga hälsa därav inträder eller uppenbarligen kan befaras.

Ej heller må fånge, som vid straffets början ej fyllt tjugu år och som av strafftiden avtjänat fyra månader, eller annan fånge, som av strafftiden avtjänat ett år, hållas till straff i enrum, om det av annat skäl, än i första stycket sägs, finnes för honom uppenbarligen olämpligt samt hans hållande till straff i gemensamhet icke är förenat med fara för ordningen eller säkerheten inom straffanstalten eller för skadlig inverkan från fångens sida å andra fangar eller med annan väsentlig olägenhet.

Om fånges hållande till straff i gemensamhet av anledning, som i denna § avses, förordnar fängvårdsstyrelsen.

9 §.

Har någon blivit i straffanstalt insatt till fullgörande av straffarbete på viss tid eller fängelsestraff, varom förmåles i 3 §, och förekommer, innan han från straffanstalten frigivits, till verkställighet honom ytterligare ålagt straffarbete eller sådant fängelsestraff, skall ifråga om verkställigheten så förfaras, som vore straffen ett sammanhängande straff, vars full-

görande tagit sin början, då det ovan först omnämnda straffet började avtjänas.

Varder någon, som på grund av stadgande i särskild lag eller av nåd blivit villkorligt frigiven, därefter i straffanstalt insatt för att utstå återstoden av straffet; då skall i fråga om verkställigheten så förfaras, som vore det nytt straff.

10 §.

Är någon dömd till straffarbete eller fängelse med skärpning, bör skärpningen verkställas vid strafftidens början eller, där i fall, som avses i 9 §, det fången ytterligare ålagda straffet är förbundet med skärpning, så snart det lämpligen kan ske; och skall efter var tionde dag göras tio dagars avbrott i skärpningen.

Skall vid straffarbete skärpning till någon del ske med mörkt enrum, bör skärpningen i denna del, såvitt omständigheterna medgiva, verkställas först.

Föreligger för verkställighet av straffskärpning sådant hinder, som i 2 kap. 6 § strafflagen omförmåles, skall med skärpningen anstå, så länge hindret fortfar; dock att hinder för vistelse i mörkt enrum ej må uppehålla skärpningen i övrigt längre, än att denna kan före strafftidens slut fullbordas.

11 §.

Skall någon undergå fängelse, vartill ådömda böter förvandlats och varder förvandlingsstraffet icke sammanlagt med annat fängelse, vare fången skyldig utföra tjänligt arbete, som av vederbörande fängsvårdsmyndighet för honom bestämmes, och må ersättning därför icke tillkomma honom.

Underhåll eller bekvämlighet, utöver vad honom vid straffanstalten består, må han icke förskaffa sig eller emottaga.

Beträffande rättighet för fången att emottaga besök samt avsända eller mottaga brev eller annat skriftligt meddelande, gälle vad i sådant avseende är i 3 § stadgat om den, som undergår fängelse utan straffskärpning.

Fången skall, om förhållandena det medgiva, hållas innesluten ensam i cell under sovtid, måltider och fritid samt, där ej omständigheterna till annat föranleda, jämväl under återstående del av dygnet. Sammanføres fången med andra fångar, skall därvid iakttagas, vad i 6 § första stycket första punkten är föreskrivet.

12 §.

Därest men för fånges andliga eller kroppsliga hälsa inträder eller uppenbarligen kan befaras genom tillämpning av i denna lag given bestämmelse i annat fall än som avses i 8 § första stycket, må i tillämpningen göras den jämkning, som prövas nödig för avhjälpande eller förebyggande av sådant men.

13 §.

Fånge, som bryter mot anbefalld ordning, straffas enligt bestämmelser, som Konungen, utan hinder av stadgandena i denna lag, äger utfärda.

14 §.

Avtjänas straff, varom i denna lag förmåles, i militärhäkte, utövar befälhavare, som har uppsikt över häktet, befogenhet, som eljest enligt denna lag tillkommer fångvårdsstyrelsen. I ovan stadgade medgivanden för fånge att emottaga besök äger Konungen föreskriva nödiga inskränkningar vid verkställande av straff i militärhäkte.

15 §.

I fråga om vad ytterligare i avseende å fångars vård, arbete och behandling skall iakttagas samt vad i övrigt till ordning vid straffanstalt och tillsyn därå hörer, gälle vad därom är eller framdeles kan bliva föreskrivet.

Denna lag länder till efterrättelse från och med den 1 januari 19—.

Vad i lagen den 29 juli 1892 angående straffarbete och fängelsestraffs verkställande i enrum stadgats om avdrag å strafftid, när straffarbete verkställs i enrum skall fortfarande tillämpas vid verkställighet av straffarbete, som blivit ådömt i mål, däri första domstol givit slutligt utslag före utgången av år 1906.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd torsdagen
den 6 maj 1915.*

Närvarande:

Justitieråden BERGMAN,
SJÖGREN,
Regeringsrådet PALMGREN,
Justitierådet DYBERG.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 16 april 1915. hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över ett av särskilt tillkallade sakkunniga inom justitiedepartementet utarbetat förslag till lag angående verkställighet av straffarbete och fängelsestraff.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av konstituerade revisionssekreteraren, hovrättsrådet Algot Bagge. Lagrådet lämnade förslaget utan anmärkning.

Ur protokollet:

Erik Ölander.

*Utdrag ur protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott
fredagen den 31 december 1915.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Hasselrot anmälde lagrådets den 6 maj 1915 avgivna utlåtande över det den 16 april 1915 till lagrådet remitterade förslaget till lag angående verkställighet av straffarbete och fängelsestraff, i vilket utlåtande lagrådet lämnat förslaget utan anmärkning.

Efter att hava anmärkt, att några rent redaktionella jämkningar vidtagits i förslaget, föredrog departementschefen det sålunda avfattade lagförslaget och hemställde, att detsamma måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställen täcktes Hans Maj:ts Konungen lämna bifall, och skulle till riksdagen avlätas proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

N. Beite.